

خزه للر

(شعر لر ۱۳۸۶ - ۱۳۸۷)

حسین دوزگون

تهران - ۱۳۸۸

سروشناسه: محمدزاده صدیق، حسین، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور: خزه‌للر (شعرلر ۱۳۸۶-۱۳۸۷) / حسین
دوزگون.
مشخصات نشر: تهران: تکدرخت، ۱۳۸۸. مشخصات ظاهری:
اچ. شابک: ۹۷۸-۰-۵۴۹-۶۰۰-۹۰۵۴۹-۲-۳ و ضعیت
فهرست‌نویسی: فیبا یادداشت: ترکی. موضوع: شعر ترکی - -
ایران - - قرن ۱۴ رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۴۲۳م/۳۱۴PL
رده‌بندی دیوبی: ۸۱۱۵۷۶۱/۳۶۱۱ شماره کتابشناسی ملی:

خزه‌للر

سروده‌ی: حسین دوزگون

(حسین محمدزاده صدیق)

آماده‌سازی و تولید: مؤسسه‌ی دانش سهند و سبلان
نشانی: خیابان جمهوری، بعد از تقاطع سی‌تیر، جنب کوچه شیبانی،
پلاک ۵۰۰، ط. همکف.

تلفن: ۶۶۷۲۷۵۵۹ - فاکس: ۶۶۷۲۵۵۹

ناشر: تکدرخت - سال نشر: ۱۳۸۸ - محل نشر: تهران

شمارگان: ۱۰۰۰ - نوبت چاپ: اول

شابک: ۹۷۸-۰-۵۴۹-۶۰۰-۹۰۵۴۹-۲-۳

ISBN: 978-600-90549-2-3

فهرست

١١	دۇغۇ كروانى
١٣	دنىز قېراغى
١٥	يالان
١٧	چايلاق
١٩	دايان
٢٢	بۈل يۈلداشى
٢٤	سۆز وئرمىشدىن
٢٦	دان يئرى
٢٨	دام دادام!
٣٠	تۆركمن قېزى
٣٢	آهە!
٣٤	قوى ياتپىم
٣٦	يئل
٣٨	اينىڭين شعرلىرىم
٤٠	٩٩٩
٤٢	بىر داها يالان
٤٤	غرق اۇلدو
٤٥	عجايب گۆنلر
٤٧	بارپىش
٤٨	خۇجالى - حلبچە

٨ حسین دۆزگۈن

٥٠	گۆمۆشۇ
٥٢	نامازبىم قالېر
٥٤	ايشه باخ!
٥٦	بىر ساھاتدا
٥٧	چارا يازدېلار
٥٨	طوف
٦٠	ايلىك عشقىيم
٦١	يازاندا
٦٢	يئىللەر وئردىيم
٦٤	يۇخو
٦٦	خەزەللىر
٦٨	باتلاقى
٦٩	دئمىيەجەگىم!
٧١	يالان
٧٣	تنها
٧٥	صدا
٧٧	پۇتا بىيگ
٧٩	يۇغۇن
٨١	خولىيا
٨٣	شعر دفترى
٨٥	جادو قوطوسو

خزه‌لر ۹۵

جدول آسان‌خوانی متون ترکی

برای آسان‌خوانی متون ترکی، برخی تغییرات در نگارش کلمات ترکی و کلمات دخیل عربی و فارسی در این کتاب اعمال کردیم که در جدول‌های زیر نشان می‌دهیم:

۱. جدول واکنگاری

معادل حروف لاتین	مثال	نشانه‌های واکه‌های ترکی
almaq	A , a	آلماق (آرفتن)
əl	Ə, ə	ال (دست)
ilan	İ, i	ایلان (مار)
qızıl	I, i	قیزیل (طلای)
sol	O, o	سول (چپ)
söz	Ö, ö	سوز (سخن)
ulduz	U, u	اولدوز (ستاره)
düzmək	Ü, ü	دۆزمەك (چیدن)
yel	E, e	یتل (باد)

۲. جدول آواکنگاری

معادل حروف لاتین	مثال	نشانه‌های آواکه‌های ترکی
buz	B, b	بوز (بیخ)
öpmək	P, p	اوپمک (بوسیدن)
toy	T, t	تؤی (جشن)
Sürəyya	S, s	ثريا

۱۰ حسین دۆزگۈن

can	C, c	جان	ج / جـ / جـ / جـ
çaxmaq	Ç, ç	چاخماق (اتش زنه)	جـ / چـ / چـ / جـ
Həvvə	H, h	حوا	حـ / حـ / حـ / حـ
xaliq	X, x	خالق	خـ / خـ / خـ / خـ
daş	D, d	داش (سنگ)	دـ / دـ
zövq	Z, z	ذوق	ذـ / ذـ
bir	R, r	بیر (یک)	رـ / رـ
ziğ	Z, z	زیغ (گل)	زـ / زـ
jalə	J, j	ژاله	ژـ / ژـ
sərin	S, s	سرین (خنک)	سـ / سـ / سـ / سـ
şəhid	Ş, ş	شهید	شـ / شـ / شـ / شـ
sidq	S, s	صیدق	صـ / صـ / صـ / صـ
zəlalət	Z, z	ضلالت	ضـ / ضـ / ضـ / ضـ
Tur-e Sina	T, t	طور سینا	طـ / طـ
zill	Z, z	ظل	ظـ / ظـ
Cə`fər	ـ	جعفر	عـ / عـ / عـ / عـ
bağ	Ğ, ğ	باغ	غـ / غـ / غـ / غـ
fəna	F, f	فنا	فـ / فـ / فـ / فـ
qaş	Q, q	قاش (ابرو)	قـ / قـ / قـ / قـ
kəsmək	K, k	کسمک (بریدن)	کـ / کـ / کـ / کـ
gəzmək	G, g	گرمک (گشتن)	گـ / گـ / گـ / گـ
diləyim	Y, y	دیله گیم (آرزویم)	يـ / يـ / يـ / يـ
lalə	L, l	لاله	لـ / لـ / لـ / لـ
miskin	M, m	میسکین	مـ / مـ / مـ / مـ
incə	N, n	اینجه (ظریف)	نـ / نـ / نـ / نـ
vaxt	V, v	واخت (وقت)	وـ / وـ
hilal	H, h	ھیلال	ھـ / ھـ / ھـ / ھـ
yaban	Y, y	یابان (دشت)	یـ / یـ / یـ / یـ

دۇغۇ كروانى

دۇغۇ كروانى!

تئز اول،

منى بوردان گل آپار،

گل آپار

اوزاق يۈلا.

گۆم گۆي او

ياشېل داغا.

يار كندە

كاشغە،

گل آپار اوزاق يۈلا.

دۇغۇ كروانى!

تئز اول!

منى آلتون قايالار

گۆزلەيىرلە،

١٢ حسین دۆزگۈن

يئىين اول!

باجارارسان بىليرم.

دوغۇ كروانى

تئز اول!

دنیز قېراگى

منىم وحشى عشقىم
چؤللىرى آرخادا قويدو،
دنىزه سارى آخدى گۆزەل
سنى من رؤياالارپىدا گزدىرىدىم
خيالدا جانلاندېرىدىم.
سۇنبوللو زمېلىرى اۋتدۇم
داغدان
يالدان
قايدان كىچدىم.
بىچىنچىلىرىن ترى ايله ايسلانىدىم
يابىلاقلاردان چۈللەر
دۆشىدۇم.

منىم وحشى عشقىم

١٤ حسین دۆزگۈن

چۈللىرى آرخادا قويىدو
دنىزه سارىي آخدى گۈزەل
ايىدى بالېق قولاغى يېغېرام، گۈزەل!
دنىزىن قېراغىندا
سنى خىالىمدا جانلاندېپېرام.

يالان

سنه يالان دئديم
بس سن نبيه ايناندپن؟
يالانسىزدا ياشايا بىلەردىك
دونيانپن ان خوشبخت وارلۇغى كيمى!

سنى من
يئنى دۆنیالارا چاغىردىم
حلە ايجاد ائتمەدىيگىمىز بير دۆنیا!
دئديم: « خطر ائدهك
بؤيوڭك ايش گۈرهك
يئنى بير دۆنیا گل ايجاد ائدهك
ايشېق بير دۆنیا،
ايشىقلې دۆنیا
ظولىمدن فساددان اثرسىز دۆنیا!»

سنه يالان دئديم،
يالان!
يالانسىزدا ياشایا بىلدىك
دۇنيانپەن ان خوشبخت وارلېغى كىمى!

چايلاق

چايلار آخماجا اولور.
آخماجا آخر،
قايالار دوروب ديك، باخېر.

منيم اسرارېمى آخماجا بىلىر
او، چايلاقلاري يووب گتيرير.

سنى چايلاقلاردا من بىسله مىشىم
عشقىمى چايلاقلا
دفن ائيلە مىشىم.

اسرارىم چايلارىن آلتېندا قالىپ.
چايلار آخماجايا دؤننده گۈزل.
سن منيم سىررىمى

١٨ حسین دۆزگۈن

آخماجا گئور.

آخماجا قوروماز
چای آخار دائىم.

خزهللر ۱۹۶۲

دايان

من سنى سئوپرم
نه قىدەر بولىجە گۈزەللەشىپسىن
اوئورما گۈزەلىم
اوئورما بىر آن
بىر داها دور گل!

بىر بئشە،
بئش بىرە!
دايان! دارېخما!

اونلارپىن اليندە تانك وار، تۇپ وار،
گۈللىك وار، مرمى وار . . .
آمما سىن نە قىدەر گۈزەللەشىپسىن
بىر داها دايان!
دايان،

٢٠ حسین دۆزگۈن

دايان، دارېخما!

بىر داها تۇپلاناق
بىر داها داييلاق
قاچماياق،
داييلاق

من سنى سئوېرم
دىزىدە آى كىمى.
سنە سارىي آخېرام
بولودون آردېندان
نه كم باخېسان
گل منىم هايپما
بىر داها داييلاق
بىر داها تۇپلاناق
قاچماياق،
داييلاق!
داياناق!
داياناق!

خزهللر ٢١٦

نه قىدر بولىجىه گۈزەللىكشىپسىن
اوتورما بىر آن . . .

١٣٨٦/٣/٢

يۇل يۇلداشى

سۋئىلە

گۈرددۈكلىرىن، بىلدىكلىرىنە،

سۋئىلە كى سۋىيرىسن،

سۋىيرىسن منى

گل يۇل يۇلداشى اول

دنىزە چاتاق.

بىز اوزون يۇللارىن يۇلچىسو يوق

باخ!

نه اولدۇ؟

نېيە بىس اوزاقدا قالدىن.

أتلان گل!

هامېنى آتلاندېرارام

هامىنىن ئىلە سىلاح وئرەرم.

خزهللر ۲۳۵

گل منه ساري
گل سنى گؤزلەيير قارا بالېقلار.
سۋىيلە گۈردىكلىرىن
بىلدىكلىرىنە
سۋىيلە كى سۋىيرسن،
سۋىيرسن منى.
من قالخېب اوچالېب.
چىنار اۇلموشام
گل يۈل يۈلداشېم اۇل
دنىزە چاتاق.

سۆز وئرمىشدىن

منله سن گۆزهلىم پىيمان ائتمىشدىن،
منه سۆز وئرمىشدىن.
بس نه اولدو عهدىن؟
نىيە سېندىرىدىن اۋز عهد و پىيمانىن؟

گل اۋز يايلىغىنلا
گۆز ياشىمې سىل
اولدوزلار گۆيىردىن دۆشەجك
ايىان!
بىر- بىر ساللانا جاق كالا غايىپىدان.

ايلىرىدىر ياغىشا سۆز وئرمىشىم كى
بسلىھيم اكدىگىم گۆل نھالالارپىم
گل گۆر نىچە ياغىش دؤйىر باشىما.

خزهللر ٢٥٢

نېيە سېندېردىن اۋز عهد و پئيمانپىن؟
نه دېيىم ياغبىشا؟
عهد و پئيمانىيوا نه سۆز سوئىلەيىم؟

منلە سەن گۈزەلىم پئيمان اتتمىشدىن،
منه سۆز وئرمىشدىن . . .

دان يئرى

سنین اوچۇن دان يئرى وارسا

منه بۇرج وئر اونو

والله

— آند اىچىرم —

سنه لاب سالىم قايتارام.

نييە قېسىقانپرسان؟

قارانلىق دۆنیادا قالمبشام ايللر

باشىمپىن اوستۇندن اسيب ساۋوشوب

سام يئللر

دان يئرىنى هامى گؤستردى منه

آمما كيمىسى

هانى؟

وئرمەدى كى!

سنین اوچۇن دان يئرى وارسا

منه بۇرج وئر اونو!

يادپنامى نئجه سرخوش ايدىك بىز
 دان يئرى هوھسيلە
 آتلانپىردېق ھرگۇن،
 اوپىنابىردېق ھرگۇن،
 يئنە مئيليم واردېر،
 هوھسيم واردېر،
 قورومادى عشقىم.

سنین اوچۇن بىر جە
 دان يئرى وارسا
 منه بۇرج وئر اونى
 قۇى من دە سېنايىم
 دان يئرىنى،
 دان يئرىنى . . .
 آ . . . ھ!

دام دادام!

دا دا دا،
دام دادام!
دا دام،
دام دادام!

دا دا دا،
دام دادام!
دا دام،
دام دادام!

ظۇلمۇن اوركەنىنى قېرالىغا من،
دا دام،
دام دادام!

آيدىن گلهجىگە چېخالىغا من،

٢٩٤ خزهللر

دا دام،

دام دادام!

ایشېقلی دۆنیانى گۈرەجەگىم من

دا دام،

دام دادام!

آزادجا شن عۇمۇر سۆرەجىگىم من

دا دام،

دام دادام!

تۈركمن قېزى

گۈرۈرەم آتىنى يىواش سۇرۇرسن
باشپىنا شالپىنى سالمېرسان داھا
آ تۈركمن قېزى!
گل اۋز غۇرونلا
يابى دا
قېشى دا
تسخىر ائيلەگىل
قوى شۇوقۇن بۇرۇسۇن گۆلۈن اوزۇنۇ
سوڭار اوستە اگىل
آ تۈركمن قېزى!

آق قالا كۈكسۈمۈن بىر جاناغىدېر
سەنин دادلى سۆزۈن اورەك — ياغىدېر.
آ تۈركمن قېزى!

خزهللر ٣١٦

ياغى آتىن چاپىر درەدە دوزدە
نىيە آغلېر سىنин بىرىجىك كۈرپەن؟
گۈرۈرم آتىنى يالاش سوّرۇرسن
باشپىنا شالپىنى سالمېرسان داھا!
آ تۈركىمن قېزى!

اھە! ...

اھە!

لوس آنجلس،
مالمو،

گوتهبورگ!
بسدیر داھا.

گۆزلریمە يوخو گلمیر منىم هئچ
آغلاماقدان ھولو كىمى اولوبلار!
سن نىيە ياتمېرسان؟

او گۆزل قېرمېزى گئىيملى قېزبىم
او كۈرپە بالام!
گۈشلى يازبىم!
- ئىلنازى دئىيرم-
اللريم اوستۇنده اؤلندە،
اھە!

خزهللر ٣٣٦

هارا گئندەریرىسن منى سن يئنه؟
بىر باخ آياقلارپما
يۈرۈلۈم والله
بسدىرى داھا!

سەنین سوسبۇن دوداقلارىن،
منىيم ھولو كىمى گۈزلىيم
بىردى كۈرپە اوشاغىم!
اھە!

قوى ياتېم

نه قوروت
نه يوغورت
هئچ نه ايسىتمىرم!
دېلىم بار گتىرىپ،
بوغازىم تو تولوب
يئمه گىھ مئيليم يېخ!

هاوا چىسىگىنىلى، دومانلى،
تو تقونىدور، مئەلىدىر
منىم آغ دسمالىم لىكەلنمەدى
درماندان گۈل بىتدى قېراقلارېندا

...

قوى ياتېم، بو قىدەر ناغىبى دانېشما
نه قوروت
نه يوغورت

خەلەر ٣٥

ھەنج نە اىستەمیرم!

يئرى چېخ گئت گۈراخ!

اۋۇزۇنۇ سرىيمە!

يئل

من كۈنۈل وئرمىشم يئلين سىينه،

كۆشىنه مەسىينه!

نە قىدەر اوزاقدا قالېبسان گۆزل

سنى گۈرەنمه يىر منىم گۆزلىرىم

سيلاحلى، سيلاحسېز

گور باخېشلاربىم.

ايگىنى چىكمە يىر بورنومدا، آخى!

من نە جور ايگىله يىم؟

دادېنى دادمامېش هەنج دوداقلاربىم.

اوپىمك اىستەيندە الينى گۆزل،

يئلىپىك ياپىشىپ دۇداقلاربىمان

الىمده، اوچودا بارماقلاربىمن،

سنى لمس ائدەنمىر

٣٧٦ خزهللر

خيالدا، رؤيادا بئله.

او دور كى
سنى تاپشىرمەشام قولاقلاربما،
من كۈنۈل وئرمىشىم يېلىن سىينە،
كۆشىنەمەسىنە!
يېللەر تاپشىر او پرى وجودون
قولاغىمدا منىم
قوى هەى كۆشىنەسىن.

ایتگىن شعرلىرىم

ایتدى منىم نئچە شعر دفترىم
بىرین قاپدى قاچدى «صالح حسىنى»،
ايکىسىن «محمد آزادگر»

الىمدن آلدى.

بو ايسە، ھامېسى دىگىل،

بىر نئچەسى ده

زنداندا قالدى.

«قلادان قلايا»

«ھانى بىس يۇلداشپۇن او ردك»

شعر دفترلىرىم . . .

او رەگىمدن آخان قان داملا لارى

كاغاذ او سته سېزان

دilik مېنجىقلاريم.

وطنده وطنسىز او لاندا آدام

البته، شعرى ده ايترا.

همده، دؤستوم!

تنها قالاندا آدام،

باشپنا چوخ ايش گلر.

آمما من بير گئجه آنلاناجاغام.

ياغېشلى مئشهده آت سۆره جىگەم.

گل بير آز

آت سۆره ک

مئشهدن دريایا سارى

بلکە رؤيالاردا

تاپىدېم ايتىگىيم

شعر دفترلىرىم.

أتا،

ايىگىن اوغانلاربن تاپدېغى كىمى،

من ده تاپايدېم كاش:

«قارا گۈزلىرىن»،

«شاھسون قېزى»،

«قارا گئجهلر»،

عنوانلى شعرلىرىمى.

٩٩٩

منىم تۇرپاغىمدا چايلاقلار توغۇندور،
آمما دۇغۇرماز دىگىلىدىرلر.
گئجه - گۇندۇز آخىرلار
آخماجا ساياغى
يورغۇن گۈزلىلە
گۈزلىلە باخېلار
سېئر ائدىرلەر ھە يانى
اولدۇزو، آيى،
درەنى، داغى . . .

منىم تۇرپاغىمدا دىنiz سو سغۇندور
سىلاحلارى دا
قوينوندا يۇخ، اليىنده يۇخ،
آلتىندا ساخلىپ.
گاھدا اۋزۇن گۈستەرىر

٤١٦ خزهللر

كُور اوغلو نون آتى
دنيزدن چې خمېش كيمى.

خيالدا ايسه گۈرۈنۈر
بابكىن قوشۇنو گلىر
همدە فاتحانە
دوشمنى يې خمېش كيمى.

منىم تورپا غېمدا چايلاقلار تو تغۇندور.
آمما دۇغۇرماز دىگىلىدىرلر.

دنيزه آخىرلار،
هر گىنجە - گۈندۈز.
هر داملادا
نۇطە ٩٩٩

دنيزه تۈكۈلر.

بىر داھا يالان

داى سنه يالان دئيه بىلمىرم
يالاننىم قورتارىپ،
يالان قۇندارا بىلمىرم.

بو قدر آغلاما قېز،
آغلاڭ گۈزلىرى ايله منه باخما!
جانېمى ياخما!

پارچالاردا – كاغىذلاردا يازىلمىش شعارلار
هامىسى يئره تۆكۈلۈپ،
آسفالتىن اوزۇن اورتۇب.

بو دفعە دۆز دانپىشپرام
آندىيچىرم
داى سنه يالان دئيه بىلمىرم،

٤٣٦ خزهللر

يالانپم قورتارىپ، گئدىب.

داى يالان قۇندارا بىلمىرم.

غرق اولدو

منىمەد كۈرپەم ايتدى
گۈيدن يئرە اولدورز دۆشىنەد
طالعىم دۇندۇ،
ماياغىم سۇندۇ.

گەمیچى يېلۋ آزاچاق
گەمى تۇفاندان قۇپىسادا
ساھىلە چاتىمادى.
گەمى اىچىنە بىر اىچىم سو يۇخدۇ
آمما كۈرپەم ائلە عرشەدە غرق اولدو،
عرشەدە.

كۈرپەم ايتدى
گۈزلىيمىن اونۇندە،
گۈيدن يئرە اولدورز دۆشىنەد.

عجايب گونلر

نه عجايب گونلره دوشدوک
مۇددان مۇدا
ايگىرمىنجى عصرىن حىلەلىنىه.

نه قىهر اوپيون اوپىنالاپ؟
نه قىهر اوپيونا دوام ائدەك؟

نه عجايب يئىلرى گۈردىك؟
قۇناقلارى دا استەھزا ائدىرلر!
أئو صاحىيلرى دسته - دسته تاتېشمىشلار!

بىر اوچاقدا يۇخدور قېزپىنام،
ھەنج اولمازسا فيكىريمى قېزدىرام،
سوپىوق فيكىريمى . . .

ساهاتا باخېرام، تعطيل گۈستەریر،
تقويمە باخېرام
ائومىزە دئۇرەم
امنيتسىيز قاپى گۈرۈرەم
دامادا نقشەلر چىكىرلە.

نه عجايىب آنلارا توش گلدىك،
گلهجىگى دۆشۈنە بىلمىرم!

بارېش

اولدوزلار آلتىندا دۇلانپىرام من،
نه قىدەر صىميمى نە قىدەر اىستى!
ساواشدان قېراغام،
اۋلۇمدن اوزاق.
درىن مئشەلرین اىچىنە آخىب
گؤيىلدەن يئر اۆستە،
ماياق دۆزلىدىرم آيدان اولدوزدان.

منه بىر وئرگى وئر
دېنچ ياشايىش،
ساكىت داورانپىش.
ھىجاندان اوزاق
داعوا- شاعوادان كىنار،
بئىيۆك بىر وئرگى دىرى بىزلىرە بارېش!

خۇجالى - حلبچە

يۈلۈن قېراغىندا دورموش مسافر
الىلە هئى منه اشارە ئىدىر.
« - ھارا گىدەجىكسىن؟ »
دئىننە اۋنا،
« - اوزون بىر سفره گل آپار منى
منى تو凡انلارا مىندىرەنلىرىن
بورونون اوغىگىلىن
قۇى گىدىيم بورادان
گىدىيم دۇنيادان! »
دئىيرىم.

يۇخ قارداش!
من ھارا، بۇ جادە ھارا!
يۈلۈ تانبېرام
يۈلۈ بىلمىرم.

٤٩٦ خزهللر

من اۋۇم توغاندان گلن بىر قولام
ايلىپەرم تك
آمان!

شاخاندا بۇمبالار باشىمېن اوستە
سانكى حلبچە يە داشناكدى گىرمىش
خۇجالىدان اورا بۇمبا گتىرمىش.

- اوزون بىر سفرە گل آپار منى
خۇجالى . . .
حلىچە . . .

آخ!
آخ!
قوى گىدىم بورادان
گىدىم دۆنىادان

گۆمۈش

ياغىرىدىم گۆمۈش سولار اۋستۇنە

باغىرتىم گۆمۈش،

سولار گۆمۈش.

آى انسان!

هاراپىن يېلچىسو سان سن؟

گۆمۈش سولارا كۈرپۈ سالسام من

گۆمۈشدەن بىر كۈرپۈ،

سنى او كۈرپۈدن كىيم كىچىرەجك؟

باشىمپىن اۋستۇندا

گۆمۈش اولدوز

آياغىم آلتىندا گۆمۈش بىر يئر

كۈكسۈمىدە قلىيىم ده گۆمۈش كىميidiir!

منه بىر سېغانجاق

بىر پناھگاھ وئر

خزهللر ٥١

بو يانېم تۈلکۈدۈر،
او يانېم ايلان
ايىتلر آرخامدادىپ،
قارشىمدا جلااد.

گۈمۈشۇ بىر تۆفنگ اليىنده دوروب
باشىمپىن اوستۇندن بومبادىپ ياغىپ!
گۈمۈشۇ اولدوزلار
بۇمبایا چئورىلىپ
آمان!
آى تانرىپ!

ناماز بىم قالېر

گئجه نىن باغرىندان شېغىيىب گلدىن
دان يئرين يفخ ائتدىن.
تۆف سنه!
تۆف سنه!
بىرده تۆف سنه!
آج كۈپك تكى سن.
سوْمىسۇندۇن دېغا،
قانلىي جادەلرده
قان قوسا - قوسا!

خوجالىي نىن لطيف گۆزەل هاواسىن
اولدوزلو يئلىپىكلىر
گئجه نىن اوْزۇنە ووراركىن،
قودوز ايتلىر گلىب ھافىلدا دېلار.

خزه‌لر ۵۳

اهه!

گل اونوت گئجه‌نى،
روحوم دمير اولموش،
چىچكلى سولموش.

راديو و بىپلدىپر،
ايت هافېلداپير
دان يېرىن يۇخ اتىدى
گئجه قارنېندان شېغىيىب گلن
قودوز ايت.

چكىل دور قېراقدا،
نامازېم قالېر،
دان يېرى سۈكۈلمۆر،
اذان سىسى يۇخ!

گئجه‌نى سحره قاتمىشام بلکە،
أه!

ایشە باخ!

بىلىرسن نه دئىير راديو بوجۇن:
- امن كۆمنجىلىرى درمەيىن داها
هَاوادا بۇمبا وار
خوشەاي بۇمبا!

باشېمى قاوزادېم،
بورنومو چىكدىم،
جيىرىمە دۇلدو بارېت قۇخوسو.

امن كۆمنجىلىرىم يئىهسىز قالدى
يارپاقلارى سۇلدو،
رنگى سارالدى!

راديو بى. بى. سى

خزهللر ٥٥

مندن دانېشپىر

ايشه باخ!

بىر ساھاتدا

بىر ساھات بوندان قاباق گىردى شەھەرە
بىر ساھات سۇنرا، بىلدى
كى
هایاندان يئل اسىر!

قۇى دوزەلدىم انشاوى:
يئل ھا طرفدن اسىر!

مندن فارسجا سوروشوردو كى:
« - باد از کدام طرف مى آيد! »
من بىلەمەدىم.
عصرىن نابغەسى،
بىر ساھاتدا بىلدى،
لاپ بىر ساھاتدا.

چارا يازدپلار

لالهنىن باغرېنى قارا يازانلار
منىم طالعىمى هارا يازدپلار؟
قرەنفىل قۇخوسون چىكمەدىم بىردم،
قلىميمىن باشىنا يارا يازدپلار.

سنه هاردان دئىيىم
هاردان دانېشىپم؟
ايسترىسن دىلىرىدىن، ياردان دانېشىپم!
دردىمە ياربىن وھى كلامىن
بىر درمان يازدپلار
چارا يازدپلار.

طاف

گۆنش او تانپىرىدى
باشى او ستۇندىن قاچىب گىزلەنيردى
سانكى اولدوزدور او
يادا كى آيدېر،
گۆندۈز گۆن ايشېغىندان او تاناڭ كىمى.

باشى اگىلىميشىدىر، آمما او جا دورموش،
دۇداغىپى قورو، دىلىينىدە دوعا،
اسىرىدى ان گۆزەل بدنى او نون
دار آغاچىندان.

عاشورا گۆنۈنده
گۆن اوزراتاسپىندا،
گۆيىدە هئىكل كىمى
هاوالا انپىرىدى.

خزهللر ٥٩

آشاغىدا سالدات

ات اوچۇن بويىنونو اىگىن ايت كىمى
«صەرا مەحكەمەسى» تېرىزىدە قورموش
فرمان وئريردى:
ھاف! ھاف!

گۈيىلەرنىڭ اوستۇنە سلام ياغىرىدى
«ثقة الإسلام» بىن.

بىزىدە بۇتۇن نوھلىرىن تك
گەلەجىك گۈنلەرىن سلاملارىلە
گۆزىل آياقلارنى أپپۈرۈك شەھىد!
«كەرىم صافى» قالخېب مازاردان بوجۇن
قيامت قوپارىپ
طوفا ئەلەيىر!

ايلك عشقىم

ايىندى رؤيالاردا گزيرم سنى
اوْزۇم خىالدا ياشايان كىمى.

ايستەدىيگىم كىمى ياشايىنمايدېم
عئمرۇمۇن گۆنلرى خزهله دئندو
باشپما ساورولدۇ.

كاشىكى هەچ بو قىدەر سۇرۇنمهسىيدىم
كاشىكى قالماسايدېم
ايلك عشقىملە بىر گۆن
انگىن رؤيالارا
قۇشۇلا بىلسىيدىم.

يازاندا

من يازاندا اولور
يازاندا گلير،
يازاندا ياشايپر:
همى «بىلگە قاغان»
همى «گۆل تىگىن».

يئللرە وئردىم

من سنه بير دسته گۆل باغلامېشىدېم

ارمعان اىدهم.

اوْزومۇ داغلارا داشلارا سالدېم

توفانلارдан كىچدىم

دنىزدىن آشدېم

سنه چاتدېم

آمما

يئل اسى

اليمن گۆللىرى قاپدى!

سنه گۆزىل گۆنلر آزو لا يېرىدېم

گۆزەلىم!

نه قىدر چېرىپېنىزىردىم

كاشكى بىلسىيدىن.

بىر گۇن قاغام دئى:

خزهللر ٦٣

«- داغا چېخ! داغدان يئن!
دنىزدە توفانا بوراخ اۋزۇنۇ!
قوى گل نسيللر گۆنشى گۈرسۈن
گۆنشلە دۈغسۈن!
بىر دستە گۈل آپار، گۆنشە سارى
چاتدىر اونلار!!»

قاغامىن سۈزۈنۈ چۈلە سالما دېم،
آلدېم تاپشىرېغىن،
آمما يۈلدا، گوزەل!
يئىللە وئردېم.

يۇخو

يۇخودا گۈرۈرددۇم
سنه من سعادت گىتىرە جەگىم
اوغرو پىشىكلرى،
تلىيسلىر اىچىيندە آزىزلا جاڭام
ايتنىرە جەگىم!

يۇخودا گۈرۈرددۇم
شىنىك گىتىرمىشىم، شادلىق وئرمىشىم
سن ده اوينابىرسان جنت باغېندا
آمما افسوس!
بۇتۇن بۇ آرزو لاريم
گۈزۈمدى قالدى!

ايندى هەنج يۇخودا گلەمير گۈزۈمە!

خزهللر ٦٥

يوخساڭى بۇ قىدەر
سرىمەلە مىزدىيم.

خزهللر

بو اولۇم يئلى دىر گىرمىش باغچاما.

گۈلۈشلر قورودو
دۇداق اوچوقلادى،
سو آخدى گۈللرى سۆپۈرددو، يودو،
گۈللرىن پىرسى چېخالى باغانان.

قوشلار هاي - كۆي سالدى
ياپراقلار ساپ - ساري سريلدى يئرە
گىزدىم باشدان باشا، بىر زاد تاپمادىم،
اللىم بوش قالدى،
گۈللرىن پىرسى چېخالى باغانان.

منه افسوسلار اولسون
اونا حىيىفلەر،
قۇخوييا بىلمەدىم، مرجان قۇخوسون

خزهللر ٦٧٤

گزديمسه كوللارپن گوڭ نهاللارپن
ايگىلە بىلمەدىم هئىچ بىرىسىنى،
گوللارپن پريسى باغان چېخالى.

خزهل آراسىندا خزهله دۇندۇم،
يان - يۈرەمى بۆتۈن خزهل بۇرۇددۇ.
خزهللر باغچانى اللره آلدى،
گوللارپن پريسى باغان چېخالى.

باتلاق

باتلقدا نه اۋلار؟
سوئىلەسىنسە!
دۇلان، دۆشۈن، سوئىلە!
باتلقدا نه وار؟
أوجك- بؤجىكىن باشقى؟

خزەل ده باتلاغىن اۆزۈندە قالېر،
گۈنىشى امسەدە،
يىئىنەدە باتلادىپ!
أوجك- بؤجىكىن باشقى
بئىجرىتىيىگى يېخ،
بئىجهرنى دە يۇخدۇر.

دئمیه جه گیم!

گئجه بیر یو خو گؤرمۇشىم

دئيە بىلمىرم.

كىپرىيكلرىيم يانپر، اوذلانپر،

بىر- بىرە چالپرام

هانى بس گۈرددۈگۈم؟

سئودىگىيم؟

كۈنۈل وئردىگىيم؟

بونلار افسانەمى؟

من گۈرددۈم،

من سئودىيم،

من كۈنۈل وئردىم!

يالانمى بونلار؟

آلداندېممى من؟

آخى گۇرمەگى، سئومەگى، كۈنۈل وئرمەگى،
من يالان سايمازدېم
آلدانپىشدا مندن اوزاق دوراردى،
أۋزۇمۇ بىر پارچا لۇد ساياردېم من.

ايىدى سن دئىرسن
هامېسىپى افسانه ايمىش!

يالان،
همدە آلدانپىش ايمىش!

آمما منىم كىپرىيكلرىم يانپىر، اودلانپىر
گئجە بىر يوخو گۇرمۇشىم
داها سنه دئىيە بىلىمیرم!
دئمەرم،
يۇخ،
دئمىيە جەگىم!

يالان

يېغىشىدېر اۋەزۇنۇ
نه قىدەر اىچىرسىن بوزھر مارى؟
سنه مأيوس دئمك
اومىدىسىز دئمكىدە
چتىندىر حلە.
اومىدىسىزلىگىنى ھەنج گۆستەرمە سەن
ضايىع اولماغانبىنى گۈرۈرەم آما.

او زاماندا يالان دئىيردىن،
ايىندىدە يالان دئىيرىسىن!
او زامانكى اومىدىن
يالان ايدى البت.
ايىندى ايسە
اومىدىسىزلىگىن
يئنەدە يالاندېر.

دؤن باخ پنجرەدن
خیاوانلاربىن اۋۇز
حلەدە قاندېر.

بېغېشىدېر اۋۇزۇن،
blkىدە بى دفعە
دۇغۇر - دۆزگۈن گۇردۇن
هر نېيى.

blkە دويدۇن يايى، قېشى، باھارى
نە قدر اىچىرسىن بۇ زھر مارى؟

تنها

باغچامېز نه قدر تنها قالېدېر

سویو غمگین

گۆلۈ

چىچەگىي غمگين.

قورباغانسىدا غمگين قورولداماقدا

پروانەسى دە حالىپىز،

اوجەگىي، بؤجهگىي غمگين.

اسنه يير چىچكلىر، اسنە يير گۆللر،

منه دئىيرلىرى كى:

«- داها سن ايشىنى گۈردىن قورتاردى

داها سىندىن كىچىپ

سىندىن قورتارېب!

سن ايشىنى گۈردىن،

چكىل قېراغا

چكىل قېراغا . . .

باغچامېز تکى من ده تنەھا قالمبىشام،
خزەللر آلىيدېر اطراۋىم گۆزەل!

صدا

سندن سۇنرا گۆزەل،
بۇلۇللار اوئىمەدى، گۆللر آچىمادى،
باغچانىن اىچىيندن
اوجك - بؤجه گىن دە سىسى كىسىلىدى!

تۈپۈن تانكىن سىسى بورودو ھرييانى
بارېشىن صاداسىپى ھانى؟
سسىلەدىم سنى،
جواب آلمادىم.
باشلادىم نالىھنى، آه و فغانى.
آمما نە فايىداكى داها سندن گۆزەل
سسى يۇخ، صدا يۇخ!

آمما باغچامىزىن دال طرفىنдин
كىسىلەمىدە سىسى

گۆللەنین، مرمى نىن،
پارتلايىشىندا . . .

پۇتا بىيگ

پۇتا بىيگ،
 نە آغېرلا شېبدېر، مىنلەشىيدىر!
 يۈل گىئندە،
 ائلە آياق گۈتۈرۈر
 كى
 ياش آغاچلار تىترەبىر!
 بو نە سو سغۇنلۇقدور،
 نە حالدىر آخى،
 بو باشدان او باشا
 بۆرۆبۈب مىشەنى!
 نە وار سس - سمير
 نە بىر يئل اسىر.
 پۇتا بىيگ
 گۈزلۈگۈ گۈزۈندە،
 بئر كۆ باشىندا،

آغىر- آغىر آددىم گۈرتۈرۈر، گىدىر،
آمما دوگۇن يۇخدۇر اونون قاشىندا.

عجب متىنلەشىپدىر

پۇتا بىگ!

يۇغۇن

قاودى، قاودى، بۆتۈن قارانقوشلارى،
داغېتىدى ھامېسىن.
باغچامېز بۇش قالدى باھاردا، يازدا.
گۆز نىچە ايل كىچىر، گۇر نىچە مدت،
ھەنج غەم دىئىمەدى بىر آزدا اۋلسون.

ايىنى او چاتىپىدىرى يئتمىش ياشىنا
دۇنۇب مدفوع ياپان يوغۇن ماشىنا
كۆل اۋلسون ياشىنا!

٤٠ ايل بوندان قاباق
١٣٤٧ - ٥
لاپ ائله بوجۇندە
ساغдан سۇلا، سۇلدان ساغا
وار گل ائدىردى.

٨٠ حسین دۆزگۈن

اوْزوردو گاه ساغدا، گاه سۇلدا،
سودان چىخىرىدى،
سوپا باتېرىدى،
الىندە بىر سوپىنگ
نىسىگىلى، قېۋېرچق قاراقوشلارا
ھى داش آتېرىدى.
ايىدى گۈرۈنده بىر گۈزلۈگىدە وار
يئەنە وار - گل ائدىر،
يۇخ،
وار - گل ائدىلىر،
پېرغالانا - پېرغالانا
ياش مئشەلرددە.

خوليا

دنىز قورتاراندا سما باشلايپر،
اولدوزلار بير به بير سودا چيميرلر.
يالان آياق توتوب اسنه،
دئير:

- گؤيدن آخدي منيم طالع اولدوزوم!
مین ايليلك ائلۇ تك
نه باخېرسان گۋېيەن، سرین - سرین!
سمایا بئلهمى چېخاجاقسان سن؟

اولدوز يئنسەد، قالخېر،
اولدوز، اولدوزدور!
سنی خوليا باسپر،
تىرىئىكى كىمى
بىرى مین گۈرۈرسن،
مینى بلکە بىر!

بئله ياشاماقدان نىتىن نەدىر؟
نە دىيىزە جومدون،
نە سمايا قالخدىن!
آمما خىال يېخ،
خولىالارېندا
گؤيدن دىيىزەدە آخدى طالع اولدوزون!

شعر دفتری

گؤزلرین اولمۇشلر، باخېشىن اولمۇش!

ساجدا اوزالتمېشسان

كئچمىش «ھىپى» لر تك!

آى نامىد!

من سنى هر زaman سئودىيم

دئدىيم گنجىلىگىمى

سنينه

پايلاشمېشام!

«شعر دفتری» مى چالدىن گنجىلىگىنده.

١٣٤٩ - دا

اوتوز سگكىز ايل بوندان قاباق،

باخ!

نه دئىيرسن ايندى.

يادېندامى «صالح!»

٢٠٠ واراقلې «معتقدى» ماركالىپ بىر دفتر؟

ایچىنە لالەلر، بالقلار، اولدوزلار، گۆللر، چىچكلىرى .

..

لالەزار بىر سما
اولدوزلو دنىز ..

دئدىن:

«- وئر اوخويوم، صاباح گتىررەم!
آللاھىن صاباحى قورتارماز آخي!
سنى يۇخدان وارا گتىريدىم،
ياراتدىم،

بئجرىتىدىم،

همدە ايجاد ائتدىم.

سن، يارادانپىنى
واردان يۇخامى چېخارماق
ايسترمىشىن!

وار كى يۇخا چېخماز،
وار، وار ھمىشە.

يۇخ كى اثبات اولماز،
وار، وار ھمىشە.

جادو قوطوسو

آى جادو قوطوسو
بو نه آجى طالع
بو نه سرنوشت؟
سنى قوردو مسادا
سنده بيرجه تىكە
نېيە پايىم يوخ!
آيى - اولدو زودا كىشى ئىتدىيمىسى من،
سنده آيېم يوخ!
هر كسى بىگىندىم، هر كسى سايدېم،
سنده عددىم يوخ، سنده سايدىم يوخ!
آنام دئىير:
«- بالا بو نه دانېشىپر؟
دۇشۇنماورەم،
تر جۆرمە ئىلە!»

٨٦ حسین دۆزگۈن

بۇرا نە يە گلدىن
آى جادو قوطوسو؟
آنام هشتاد اىل بوردا ياشادى
آمما
بوگۇن سنىن دىلىنى باشا دۆشىمەيىر!

بو نە آجى طالع
بو نە سرنوشت؟
آى جادو قوطوسو،
آى تىلى وىزىيون!

باشقىا شعر مجموعه‌لرى:

- صمد بەرنگى منظومەسى (١٣٤٧).
- كىچىك شعرلر (١٣٥٧).
- مجموعە (دؤرد شاعير ايلە بىرلىكىدە - ١٣٥٩).
- اوچغۇن داخما (١٣٦٠).
- باكى لوحەلرى (١٣٦٢).
- يورد غرللرى (١٣٦٤).
- قاشقايى لوحەلرى (١٣٧٦).
- زنگان لوحەلرى (١٣٧٧).
- تبرىز يوللاربىندا (١٣٨٠).
- اردبىل لوحەلرى (١٣٨١).
- گۆللر آچاجاق (تۆپلايان: رضا همراز - ١٣٨٢).
- بىرىئۈك دۆرنا (تۆپلايان: ص. ائل اوزغلو - ١٣٨٣).
- شيخ محمد خيابانى منظومەسى (١٣٨٤).
- آناما ھديه (١٣٨٧).

HÜSEYİN DÜZGÜN

XƏZƏLLƏR

(şə'rlər 2005- 2006)

Tehran
2009